

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

**Робоча програма
для студентів спеціальності 242 "Туризм"
першого (бакалаврського) рівня**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2017**

УДК 347.19(07)
О-75

Укладач О. А. Сущенко

Затверджено на засіданні кафедри туризму.
Протокол № 2 від 14.09.2016 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Основи наукових досліджень : робоча програма для студентів О-75 спеціальності 242 "Туризм" першого (бакалаврського) рівня [Електронний ресурс] / уклад. О. А. Сущенко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 46 с.

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й темами. Вміщено плани лекцій, практичних та семінарських занять, матеріали для закріплення знань (завдання для самостійної роботи, контрольні запитання), критерії оцінювання знань студентів, професійні компетентності, якими повинен володіти студент після вивчення дисципліни.

Рекомендовано для студентів спеціальності 242 "Туризм" першого (бакалаврського) рівня.

УДК 347.19(07)

© Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця, 2017

Вступ

В умовах інтенсивного зростання обсягів науково-технічної інформації, швидкозмінності й оновлення системи наукових знань виникає нагальна потреба в якісно новій теоретичній підготовці висококваліфікованих спеціалістів, здатних до самостійної творчої роботи, впровадження у виробництво наукоємних технологій тощо. При цьому інтенсивний розвиток сучасного суспільства вимагає ухвалення своєчасних і ефективних рішень. Для розроблення таких рішень потрібне проведення постійних наукових досліджень, постановка експериментів. Для успішного вирішення поставлених завдань необхідно опанувати основи та методологію організації наукових досліджень.

Навчальна дисципліна "Основи наукових досліджень" є базовою навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня спеціальності 242 "Туризм" для всіх форм навчання.

Вивчення цієї дисципліни базується на діалектичному методі пізнання та загальноекономічних законах і має тісний зв'язок із такими дисциплінами, як "Філософія", "Соціологія", "Психологія", "Маркетинг", "Менеджмент", "Статистика", "Основи інформатики", "Туризмознавство".

Основними формами вивчення даної дисципліни є: лекції, семінарські заняття, а також самостійна робота студентів.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 24 "Сфера обслуговування"	Базова
Змістових модулів – 2	Спеціальність 242 "Туризм"	Рік підготовки
Загальна кількість годин – 108		3-й
		Семестр
		5-й
		Лекції
		18 год
Тижневих годин аудиторних – 2,5 самостійної роботи студента – 3,8		Освітній ступінь: бакалавр
		26 год
		Самостійна робота
		64 год
		Вид контролю
		залік

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить для денної форми навчання 69 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання даної навчальної дисципліни є формування знань і навичок стосовно організації та проведення наукових досліджень для обґрунтування наукових результатів, що мають теоретичну та практичну цінність.

Для досягнення мети поставлені такі основні **завдання**:

визначення змісту та особливостей емпіричного, методичного та методологічного рівнів наукового дослідження;

формування концептуального уявлення щодо змісту елементарних наукових методів дослідження;

опанування студентами правил обрання предметної області дослідження, формулювання теми, об'єкта, предмета, мети, завдань дослідження;

опанування студентами системного уявлення щодо структурних елементів наукової проблеми та наукових завдань;

опанування студентами правил роботи з інформаційними ресурсами та композиціями наукових звітів;

визначення змісту понять "науковий результат" і "новий науковий результат";

опанування студентами форми, порядку, документального забезпечення впровадження наукових результатів.

Предметом навчальної дисципліни є теоретичні, методологічні, методичні основи науково-дослідницької діяльності її технологічне, організаційне, правове забезпечення.

Вивчення даної навчальної дисципліни студент розпочинає, прослухавши базові навчальні дисципліни гуманітарного та професійного циклів. Теоретико-методологічною базою вивчення цієї дисципліни є такі навчальні дисципліни, як: "Філософія", "Соціологія", "Психологія", "Економічна теорія", "Маркетинг", "Менеджмент", "Статистика", "Основи інформатики", "Туризмознавство".

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час лекційних занять та виконання практичних завдань. Найбільш складні питання винесено на розгляд і обговорення під час семінарських занять. Також велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота студентів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

понятійний та категорійний апарат організації та проведення наукових досліджень;

соціально-економічну сутність та зміст наукової діяльності;

методологію організації та проведення наукових досліджень;
основні принципи та підходи щодо організації та проведення наукових досліджень;

критерії якості та ефективності організації та проведення наукових досліджень;

технологію розроблення, організації та проведення наукових досліджень;
сучасні економіко-математичні методи та моделі проведення наукових досліджень;

теоретичні засади організації та проведення наукових соціально-економічних досліджень;

ВМІТИ:

представити предметну область наукового дослідження у вигляді системи та моделі;

описати методологію наукового соціально-економічного дослідження;
ідентифікувати та обґрунтувати основні проблеми на підприємстві у сфері туризму;

організувати та провести наукове соціально-економічне дослідження, здійснювати комплексне оцінювання переваг та недоліків впровадження запропонованих науково-практичних результатів на основі методів критеріального аналізу та експертних оцінок;

обґрунтувати науково-практичні результати соціально-економічного дослідження у сфері туризму;

провести апробацію науково-практичних результатів соціально-економічного дослідження у сфері туризму.

У результаті опанування навчальної дисципліни у студентів повинні бути сформовані ключові (надпредметні, загальні) та предметні компетентності. Дисципліна орієнтована на перелік основних компетентностей визнаних у країнах Європейського Союзу:

Соціальну компетенцію – здатність жити в соціумі (враховувати інтереси і потреби різних соціальних груп, дотримуватись соціальних норм і правил, співпрацювати з різними партнерами тощо).

Комунікативну компетентність – володіння технологіями усного і письмового спілкування різними мовами, в тому числі й мовокомп'ютерного програмування, включаючи спілкування через мережу Інтернет; наявність розвинутої мови, техніки спілкування (говоріння, слухання); володіння сучасними засобами зв'язку, вміння складати ділові папери та ін.

Інформаційну компетенцію – здатність до пошуку, оброблення, збереження і створення інформаційних ресурсів та обміну ними.

Когнітивну компетенцію – проявляється у: 1) готовності до постійного підвищення освітнього рівня, потребі в актуалізації і реалізації особистісного потенціалу, здатності самостійно здобувати нові знання й уміння, здатності до саморозвитку; 2) здатності переносити знання й уміння з одного виду професійної діяльності в інший, вирішувати проблеми, самостійно і критично мислити.

Спеціальну компетенцію – підготовленість особистості до самостійного виконання професійних дій, оцінювання результатів власної праці.

Спеціальну компетенцію – формується у навчальному процесі під час професійного становлення та розвитку фахівця. Основу цього процесу складає формування загально-предметних і спеціально-предметних компетенцій.

Загально-предметні компетенції – належать до певного кола навчальних дисциплін і освітніх галузей ыз професійної підготовки.

Спеціально-предметні компетенції – мають конкретний опис і можливість формування в межах навчальних дисциплін. Для навчальної дисципліни – це компетенції у сфері наукових досліджень.

У процесі викладання навчальної дисципліни основна увага приділяється оволодінню студентами професійними компетентностями, що наведені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Професійні компетентності, які отримують студенти після вивчення навчальної дисципліни

Код компетентності	Назва компетентності	Складові компетентності
ОНД* 1	Знання, вміння та навички щодо сутності теорії наукових досліджень	Здатність аналізувати особливості предмета наукового дослідження
		Здатність організувати наукове дослідження та його апробацію
ОНД 2	Знання, вміння та навички щодо реалізації наукового дослідження	Здатність використовувати інструменти наукового дослідження
		Здатність організувати наукове дослідження
		Здатність забезпечити інформацією наукове дослідження

Примітка. ОНД* – основи наукових досліджень.

Структуру складових професійних компетентностей та їх формування відповідно до Національної рамки кваліфікацій України наведено в додатку А.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Теоретичні засади наукових досліджень

Тема 1. Теорія наукових досліджень

1.1. Поняття "наука". Функції, класифікація, особливості наукового мислення.

Наука як єдина система знань, її галузі (окремі науки) та підгалузі. Міждисциплінарний підхід в науковому дослідженні. Емпіричний і теоретичний рівні наукового мислення. Структура наукового знання.

1.2. Специфіка економічних наук.

Економічна наука як система та підсистема суспільних наук. Особливості економічного мислення.

1.3. Етика науки.

Моральні принципи наукової діяльності. співвідношення науки і позанаукових форм пізнання. свободи наукового пошуку і громадянської відповідальності вченого. Роль науки і техніки у вирішенні глобальних проблем сучасності.

Тема 2. Базові категорії та поняття наукового дослідження

2.1. Поняття й категорії.

Етимологія термінів поняття та категорія. Діалектичний взаємозв'язок змісту понять та категорій. Ідея категоріально-понятійного базису.

2.2. Наукова гіпотеза: поняття, види.

Сутність та основні види гіпотез. Загальні та часткові; описові та причинно-наслідкові гіпотези. Правила формулювання гіпотез.

2.3. Поняття "концепція" і "картина світу".

Особливості оформлення категорії "концепції" за формою й змістом. Принципи формування концепції. Поняття і структура наукової картини світу. Перевага і функціональність наукової картини світу.

2.4. Поняття "методологія", "метод", "методика".

Зміст та сутність понять "методологія", "метод", "методика". Їх класифікація та взаємозв'язок.

Тема 3. Порядок проведення наукового дослідження

3.1. Технологія роботи над кваліфікаційною роботою.

Види кваліфікаційних робіт. Поняття ідея та план роботи. Структурні елементи випускної дипломної роботи. Структурні елементи дисертаційної роботи. Особливості оформлення науково-дослідних та кваліфікаційних робіт. Реферат науково-дослідної кваліфікаційної роботи. Проходження наукової та практичної експертизи науково-дослідної кваліфікаційної роботи. Апробація результатів науково-дослідної кваліфікаційної роботи.

3.2. Особливості збору інформації в соціально-економічних дослідженнях.

Поняття, функції та структура програми соціально-економічного дослідження. Напрями соціально-економічних досліджень.

3.3. Time-management для організації наукового дослідження

Графік написання науково-дослідної кваліфікаційної роботи. Графік проведення наукового дослідження. Роль експертів та наукових керівників в реалізації процесу наукового дослідження.

Тема 4. Апробація результатів наукового дослідження

4.1. Поняття "Апробація" в науково-практичному дослідженні.

Види апробацій наукових досліджень. Цілі та принципи апробації дослідження для наукового дослідника. Основні методи апробації наукового дослідження. Роль іміджу наукового дослідника в процесі апробації наукових результатів.

4.2. Підготовка та проведення апробації результатів наукового дослідження.

Особливості участі в наукових конференціях, симпозіумах, виступів на засіданнях у різних видах заходів наукового співтовариства. Публікація результатів наукового дослідження. Види публікацій, порядок їх підготовки.

4.3. Підготовка та направлення в різні органи пропозицій за темою досліджень.

Особливості перевірки на практиці теоретично побудованих результатів дослідження. Поняття "довідка про практичне використання результатів дослідження". Структура та обсяг довідки про практичне використання результатів дослідження. Патентування та депонування результатів дослідження. Структура та обсяг матеріалів, які необхідні для оформлення патентування та депонування результатів дослідження.

Змістовий модуль 2

Прикладні аспекти наукових досліджень

Тема 5. Інструментарій наукового дослідження

5.1. Методика як інструмент наукової діяльності.

Поняття "методика" в науковому дослідженні. Відмінності понять "методика" та "методичний підхід". Види методик. Структура та зміст наукової методики.

5.2. Методологія як інструмент наукової діяльності.

Поняття "методологія" в науковому дослідженні. Відмінності понять "методологія", "методика" та "методичний підхід". Види методологій. Структура та зміст методології.

5.3. Спеціальні методи науково-практичного дослідження.

Система методів дослідження. Аналіз, синтез, класифікація, типологізація. Дедукція, індукція, ідеалізація, абстрагування. Метод експертних оцінок. Моделювання у наукових дослідженнях. Соціально-економічне моделювання. Статистичний метод. Монографічний метод дослідження.

Тема 6. Організація наукового дослідження

6.1. Проблема як початок науково-практичного дослідження й особлива форма знання.

Базові характеристики наукової проблеми. Типи проблем (реальні проблеми, псевдопроблеми (малозмістовні); риторичні проблеми (не мають вирішення)). Джерела наукових проблем: недостатність (дефіцит) наукового знання про реальність; протиріччя (парадокси у науковому знанні); еволюційний розвиток наукового знання; революційний розвиток наукового знання.

6.2. Форми організації науково-дослідної діяльності.

Форми організації науково-дослідної діяльності. наукові звіти. Наукові статті, наукові доповіді, тези. Кваліфікаційні дипломи, магістерські, дисертаційні роботи.

6.3. Етапи організації наукового дослідження.

Поняття "Цикл НДР". Стадії НДР: розроблення технічного завдання; проведення теоретичних і експериментальних досліджень; оформлення результатів НДР. Етапи кваліфікаційних робіт.

Тема 7. Організація та проведення наукового дослідження

7.1. Вибір проблеми та вимоги до теми дослідження.

Дослідницька робота як особливий вид діяльності. Етапи вибору проблеми (теми) та його основні вихідні документи. Вимоги, що ставляться до теми дослідження. Визначення мети і завдання наукового дослідження. Формулювання проблеми.

7.2. Розроблення структури проблеми – конкретизація проблеми дослідження.

Сутність та послідовність конкретизації. Вивчення історичного аспекту проблеми. Виявлення кола вихідних питань дослідження.

7.3. Основи методики планування наукового дослідження.

Робочий план. План-проспект. Орієнтована структура плану названої роботи. Календарний план-графік та його форма. Схема змістовного обґрунтування теми наукового дослідження.

7.4. Застосування системного підходу в наукових дослідженнях.

Три базових положеннях, на яких ґрунтується поняття "система". Принципи системного підходу в наукових дослідженнях: цілісність, всебічність, системоутворюючі відносини, субординація, динамічність, випереджальне відображення. Правила оформлення результатів наукових досліджень.

Тема 8. Інформаційне забезпечення наукових досліджень

8.1. Інформація у вільному доступі.

Поняття "Бібліографічна інформація". Види Бібліографічної інформації. Класифікація споживачів бібліографічної інформації. Роль Інтернету як пошукової системи в науковому дослідженні. Види пошукових систем Інтернет. Функції пошукових систем Інтернет.

8.2. Періодичні звіти й внутрішня документація підприємств.

Поняття звітності. Види електронних форм ділового спілкування. Види звітності. Обсяг інформації, представленої в звіті; мета складання; період звітності.

8.3. Національна система науково-технічної інформації України.

Закон України "Про науково-технічну інформацію". Визначення та склад національної системи науково-технічної інформації.

Тема 9. Інструментарій інформаційного забезпечення наукового дослідження

9.1. Роль інформації в наукових дослідженнях і класифікація наукових документів.

Зв'язок дослідницької та інформаційної діяльності. Критерії визначення якості інформації в науковому дослідженні. Класифікація джерел наукових досліджень. Вихідні джерела наукової інформації. Вторинні (похідні) наукові документи.

9.2. Структура та призначення наукових документів.

Сигнальна, релевантна, бібліографічна і нова (основна) інформація та їх змістовна характеристика.

9.3. Принципи збору інформаційного матеріалу.

Робота з літературними джерелами, даним офіційної державної статистики, звітними даним підприємства. Реферативні збірники та бібліографічні покажчики. Правила складання бібліографії.

9.4. Інформація про об'єкт дослідження.

Складові процесу накопичення та оброблення наукової інформації. Пошук вторинної документної інформації з теми. Аналіз наукової літератури з теми. Науковий факт. Отримання та аналіз первинної інформації. Робоча гіпотеза. Методи і засоби збору даних для перевірки робочої гіпотези.

4. Структура навчальної дисципліни

Із самого початку вивчення навчальної дисципліни кожен студент повинен ознайомитись як із робочою програмою навчальної дисципліни і формами організації навчання, так і зі структурою, змістом та обсягом кожного з її навчальних модулів, а також з усіма видами контролю та методикою оцінювання сформованих професійних компетентностей.

Вивчення студентом навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного і ґрунтовного опрацювання навчальних модулів. Навчальний модуль – це окремий, відносно самостійний блок дисципліни, який логічно об'єднує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками. Тематичний план дисципліни складається з двох змістових модулів (табл. 4.1).

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	усього	у тому числі					
		лекційні	практичні	лабораторні	проведення підсумкового контролю	самостійна робота	
					Вивчення теоретичного матеріалу	Виконання практичних завдань	
Змістовий модуль 1							
Теоретичні засади наукових досліджень							
<i>Тема 1.</i> Теорія наукових досліджень	10	2	4	–	–	2	2
<i>Тема 2.</i> Базові категорії та поняття наукового дослідження	14	2	4	–	–	4	4
<i>Тема 3.</i> Порядок проведення наукового дослідження	14	2	4	–	–	4	4
<i>Тема 4.</i> Апробація результатів наукового дослідження	14	2	4	–	–	4	4
Разом за змістовим модулем 1	52	8	16	–	–	14	14
Змістовий модуль 2.							
Прикладні аспекти наукових досліджень							
<i>Тема 5.</i> Інструментарій наукового дослідження	12	2	2	–	–	4	4
<i>Тема 6.</i> Організація наукового дослідження	12	2	2	–	–	4	4
<i>Тема 7.</i> Організація та проведення наукового дослідження	12	2	2	–	–	4	4
<i>Тема 8.</i> Інформаційне забезпечення наукових досліджень	12	2	2	–	–	4	4
<i>Тема 9.</i> Інструментарій інформаційного забезпечення наукового дослідження	4	2	2	–	–	4	-
Разом за змістовим модулем 2	52	10	10	–	–	20	16
Усього годин за модулем	108	18	26	–	–	34	30

5. Теми та плани семінарських занять

Семінарське заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організовує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів. На кожному семінарському занятті викладач оцінює підготовлені студентами доповіді та презентації з окреслених питань (табл. 5.1), їх виступи, активність у дискусії, вміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо.

Підсумкові бали за кожне семінарське заняття виставляють у відповідний журнал. Отримані студентом бали за окремі семінарські заняття враховують в процесі накопичення підсумкових балів із цієї навчальної дисципліни.

Таблиця 5.1

Плани семінарських занять

Назва теми	Програмні питання	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Змістовий модуль 1.			
Теоретичні засади наукових досліджень			
<i>Тема 1. Теорія наукових досліджень</i>	<i>Тема семінарського заняття "Вивчення базових категорій наукових економічних досліджень"</i> 1. Інформатизація та інтелектуалізація життя. Інтелектуалізація капіталу виробничої організації. Інтелектуальний капітал. 2. Зміст поняття "наука", її функції, ієрархічна побудова. 3. Процес становлення і розвитку науки. 4. Полідисциплінарний підхід в дослідженні предмета науки	2	Основна: [1 – 3; 7]. Додаткова: [13; 15]. Інформаційні ресурси: [21; 22]
<i>Тема 2. Базові категорії та поняття наукового дослідження</i>	<i>Тема семінарського заняття "Побудова понятійно-категоріальної схеми наукового дослідження"</i> 1. Основні поняття і категорії наукової методології. 2. Групи методів наукового пізнання. 3. Сутність та завдання методології. 4. Типологія та структура методології	2	Основна: [1; 8; 9; 11]. Додаткова: [12]. Інформаційні ресурси: [21; 22]

1	2	3	4
Тема 3. Порядок проведення наукового дослідження	<p><i>Тема семінарського заняття "Дослідження особливостей технології наукової роботи"</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність і взаємозв'язок методології, теорії, парадигми. 2. Гіпотеза, наукова проблема, наукова задача. 3. Форми наукового результату. 4. Наукова новизна дослідження, рівні наукової новизни 	2	<p>Основна: [2; 6; 7]. Додаткова: [14; 15; 19]. Інформаційні ресурси: [21; 22]</p>
Тема 4. Апробація результатів наукового дослідження	<p><i>Тема семінарського заняття "Підготовка результатів наукового дослідження"</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття "науковий результат" та "новий науковий результат". 2. Порядок написання тез наукових доповідей і статей. 3. Організація і техніка оформлення результатів дослідження. 4. Порядок і форми впровадження наукових результатів. 5. Консультаційний проект: зміст і призначення 	2	<p>Основна: [1; 2; 5; 6]. Додаткова: [12; 13; 15]. Інформаційні ресурси: [21; 22]</p>
Усього годин		8	

6. Теми практичних занять

Практичне заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань. Проведення таких занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різного рівня складності для розв'язування їх на занятті. Воно включає проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, вирішення завдань із їх обговоренням, вирішення контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання (табл. 6.1).

Перелік тем практичних занять

Назва змістового модуля	Теми практичних занять (за модулями)	Кількість годин	Література
1	2	3	4
<i>Змістовий модуль 1.</i> Теоретичні засади наукових досліджень	<i>Завдання 1.</i> Визначення етичних принципів науки	2	Основна: [1 – 3; 7]. Додаткова: [13; 15]. Інформаційні ресурси: [21; 22]
	<i>Завдання 2.</i> Обґрунтування понятійно-категоріальної схеми наукового дослідження	2	Основна: [1 – 3; 9 – 10]. Додаткова: [15; 18; 20]. Інформаційні ресурси: [21; 22]
	<i>Завдання 3.</i> Побудова карти тайм-менеджменту з організації наукової роботи	2	Основна: [3; 7; 9; 11]. Додаткова: [12; 13; 17]. Інформаційні ресурси: [21; 22]
	<i>Завдання 4.</i> Побудова макету доповіді за результатами наукового дослідження	2	Основна: [3; 7; 9; 11]. Додаткова: [12; 13; 17]. Інформаційні ресурси: [21; 22]
	<i>Колоквіум за змістовим модулем 1 "Теоретичні засади наукових досліджень"</i>		Основна: [1 – 3; 7 – 10]. Додаткова: [4; 6; 11; 12]. Інформаційні ресурси: [21; 22]
<i>Змістовий модуль 2.</i> Прикладні аспекти наукових досліджень	<i>Завдання 5.</i> Реалізація системного підходу до предмету наукового дослідження	2	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [5 – 7; 10; 13 – 15]. Інформаційні ресурси: [21; 22]
	<i>Завдання 6.</i> Принципи та методи побудови алгоритму проведення наукового дослідження	2	Основна: [3; 7; 9; 11]. Додаткова: [12; 13; 17]. Інформаційні ресурси: [21; 22]
	<i>Завдання 7.</i> Розроблення алгоритму організації та проведення наукового дослідження	2	Основна: [3; 7; 9; 11]. Додаткова: [12; 13; 17]. Інформаційні ресурси: [21; 22]

1	2	3	4
	<i>Завдання 8.</i> Принципи та методи інформаційного забезпечення наукового дослідження	2	Основна: [1 – 3; 10; 11]. Додаткова: [13; 15]. Інформаційні ресурси: [21; 22]
	<i>Завдання 9.</i> Реалізація навичок опрацювання інформаційного забезпечення наукового дослідження	2	Основна: [1 – 3; 10; 11]. Додаткова: [13; 15]. Інформаційні ресурси: [21; 22]
	<i>Колоквіум</i> за змістовим модулем 2 "Прикладні аспекти наукових досліджень"		Основна: [1 – 3; 8 – 11]. Додаткова: [5 – 7; 12 – 15]. Інформаційні ресурси: [21; 22]
Разом годин за змістовими модулями		18	

6.1. Приклади типових практичних завдань за темами

Змістовий модуль 1.

Теоретичні засади наукових досліджень

Тема 2. Базові категорії та поняття наукового дослідження

Сформулювати гіпотезу наукового дослідження, наприклад, **Гіпотеза 1:** вдосконалення та підвищення ефективності процесу організації рекламної кампанії допоможе отримати максимальний прибуток для туристичного підприємства.

Ідея: розроблення маркетингової кампанії туристичного агентства за допомогою впровадження реклами в соціальних мережах.

Тематичний напрям – управління процесом створення рекламних проектів для туристичних підприємств.

Базова категорія дослідження та її визначення

Визначення поняття	Ототожнення	Особливість	Функція	Ціль
Реклама – це інформація про особу чи товар, розповсюдження в будь-якій формі та в будь-якій спосіб і призначення сформувати або підтримати обізнаність споживачів реклами та їх інтерес щодо таких особи чи товару	Інформація	Розповсюджена в будь-якій формі та в будь-якій спосіб	Сформувати або підтримати обізнаність споживачів реклами та їх інтерес щодо таких особи чи товару	Призначена сформувати або підтримати обізнаність споживачів реклами та їх інтерес щодо таких особи чи товару
Реклама – популяризація товарів, видовищ, послуг із метою привернути увагу покупців, споживачів, глядачів, замовників	Популяризація	Акцент на увагу	Привернути увагу покупців, споживачів, глядачів, замовників	Формування кола лояльних покупців, споживачів, глядачів, замовників
Реклама – будь-яка платна не персоніфікована форма інформаційного впливу на споживача з метою формування мотивів купівлі товарів	Форма	Платна не персоніфікована	Інформаційний вплив на споживача	Формування мотивів купівлі товарів
Реклама – це платне, односпрямоване і неособисте звернення, що здійснюється через ЗМІ та інші види зв'язку, що агітують на користь якогось товару, марки, фірми	Звернення	Платне, односпрямоване і неособисте	здійснюється через ЗМІ та інші види зв'язку	Агітація на користь якогось товару, марки, фірми

Гіпотеза 2: припустимо, що впровадження логістичного підходу в управлінні туристичних підприємств сприятиме зменшенню собівартості туристичного продукту, а також скороченню допоміжних робітників.

Припустимо, що впровадження логістичного підходу в управлінні туристичних підприємств значно підвищить ефективність функціонування підприємств туристичної галузі.

Визначити базову категорію та поняття дослідження, надати їх визначення.

Тематичний напрям – логістичний підхід в управлінні туристичних підприємств.

Логістика, підхід, логістичний підхід, управління, підприємство, туристичне підприємство, логістичний підхід в управлінні.

Змістовий модуль 2.

Прикладні аспекти наукових досліджень

Тема 6. Організація наукового дослідження

Завдання 1. Розробити систему методів дослідження однієї із сучасних проблем методики викладання туризму.

Завдання 2. Скласти план проведення експерименту із цієї проблеми. Проаналізувати науково-методичні труднощі, які виникнуть під час його проведення.

Тема 7. Організація та проведення наукового дослідження

Завдання 1. Розробити програму внутрішнього моніторингу ефективності курсів підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування.

Опис проблемної ситуації: Недостатня результативність діяльності Центру підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, що проявляється у неякісному виконанні слухачами професійної діяльності.

Завдання Центру: підвищити ефективність курсів підвищення кваліфікації зазначених категорій слухачів для успішного виконання ними державних завдань розвитку українського суспільства.

Вивчення проблемної ситуації: Які питання потрібно сформулювати для проведення попереднього аналізу ситуації?

Питання для аналізу

У чому полягає основна освітня проблема, що проявляється на інституційному рівні під час реалізації даного державного завдання?

Які внутрішні та зовнішні фактори можуть впливати на ефективність курсів підвищення кваліфікації зазначених категорій слухачів?

Що необхідно дослідити на рівні кожного центру підвищення кваліфікації для вирішення означеної освітньої проблеми?

Завдання для виконання:

сформулюйте основну освітню проблему, що проявляється у вашому центрі підвищення кваліфікації при реалізації даного державного завдання;

виокремте зовнішні та внутрішні фактори впливу на дану освітню проблему та оцініть ступінь їх впливу (сильний, слабкий, безпосередній, опосередкований, прихований, явний) на описану ситуацію;

визначте мету моніторингового дослідження, що проводитиметься у вашому центрі підвищення кваліфікації;

складіть програму внутрішнього моніторингу ефективності курсів підвищення кваліфікації та заповніть форму звітності.

7. Індивідуальне завдання

Індивідуальне завдання (ІЗ) передбачає: систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань із дисципліни та застосування їх при вирішенні конкретних виробничих ситуацій; розвиток навичок самостійної роботи з літературними джерелами та звітністю підприємства. ІЗ дисципліни "Основи наукових досліджень" видається студенту викладачем на початку вивчення кожного семінару. ІЗ виконується студентом самостійно. Студент має надати ІЗ для перевірки наприкінці семінару, але не пізніше терміну проведення підсумкового модульного контролю. Оцінка з виконання ІЗ враховується при виставленні загальної оцінки з дисципліни.

ІЗ складається з двох частин теоретичної та практичної. Тематика теоретичної частини ІЗ має носити проблемний характер. Студент має право самостійно обрати тему та зміст роботи з обов'язковим узгодженням з викладачем. У протилежному разі тема має бути запропонована викладачем (варіанти тем наведено далі).

У процесі виконання ІЗ студент має опрацювати не менше десяти літературних джерел із посиланням на використання певної інформації з них у тексті роботи. При цьому робота має носити творчий характер і бути спрямованою на вирішення певної проблеми чи на висловлення особистого погляду автора роботи на питання, яке розглядається в роботі.

Індивідуальне завдання складається з титульної сторінки, змісту, вступу, основної частини, висновків, списку використаної літератури, додатків до індивідуального завдання (при необхідності).

Вступ має розкривати актуальність обраної теми, її проблематику, мету написання роботи.

Основна частина роботи (може включати декілька підрозділів) має включати характеристику сучасного стану проблеми, опис нормативної бази, погляд різних авторів на цю проблему, позитивні та негативні наслідки проблеми.

Висновки мають включати обґрунтовані висновки студента щодо досягнення мети роботи, можливо рекомендації до вдосконалення діяльності підприємства.

Практична частина складається із ситуаційного завдання, вирішення якого має супроводжуватися обґрунтованими висновками.

Обсяг ІЗ повинен становити у друкованому варіанті 10 – 15 сторінок. Орієнтована кількість сторінок у розділах: вступ – 1 с.; основна частина – 8 – 12 с.; висновок 1 – 2 с.

Список використаної літератури необхідно скласти в певному порядку: спочатку наводяться законодавчі та нормативні акти, статистичні довідники, потім загальна та спеціальна література за алфавітом.

7.1. Тематика індивідуального завдання

1. Наука в системі суспільного виробництва.
2. Управління та організація наукової діяльності в Україні в сучасних умовах.
3. Науковий потенціал суспільства, його зміна.
4. Поняття науки. Форми її прояву.
5. Наука як безпосередньо продуктивна сила.
6. Вимоги до оформлення наукових публікацій. Аналіз конкретної публікації.
7. Класифікація наук. Її історичні особливості. Функції науки на різних етапах розвитку суспільства.
8. Графічний метод дослідження. Види графіків. Поняття алгоритму. Відмінності алгоритму від схеми. Правила побудови алгоритму.
9. Логіка розвитку науки і наукові революції. Концепція дослідницьких програм І. Лакатоса. Методологічна програма К. Поппера.
10. Методологія наукових досліджень. Теорія пізнання (гносеологія) як основа методології науки.
11. Теоретичні основи розвитку науки. Концепція наукових парадигм Т. Куна.

12. Перспективи та значення міждисциплінарних досліджень. Міждисциплінарний синтез в економічних дослідженнях, перспективи: економіка та інформаційні технології; економіка і право.
13. Теоретичні та емпіричні рівні дослідження.
14. Методи теоретичного дослідження.
15. Методи емпіричного дослідження.
16. Класифікація наукової діяльності та наукових установ.
17. Типові етапи теоретичного (пошукового) і прикладного наукового дослідження.
18. Організація і управління науковою інформацією в Україні та за кордоном.
19. Поняття ефективності наукових досліджень. Показники ефективності наукових досліджень.
20. Методика проведення наукових досліджень.
21. Психологія і соціологія наукової діяльності.
22. Системний підхід і системологія як методи наукового дослідження. Поняття системи. Основи системного аналізу. Порядок побудови системи. Приклади зі сфери туризму.
23. Систем підготовки наукових кадрів в Україні.
24. Типові вимоги до оформлення наукових робіт (курсіві, дипломні та магістерські роботи, дисертації та ін.).
25. Наукове пізнання і моделювання. Модель як метод описування системи.
26. Монографічний метод дослідження.

8. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються студентом самостійно під методичним керівництвом викладача.

Мета СРС – засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього фахівця вищого рівня кваліфікації.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів денної форми навчання, визначається навчальним планом і становить 59 % (64 години) від загального обсягу навчального часу на вивчення дисципліни (108 годин). У ході самостійної роботи студент має перетворитися на активного учасника навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними і практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, нести індивідуальну відповідальність за якість власної професійної підготовки.

Організація самостійної роботи студентів спрямована на навчання студентів щодо творчої і самостійної праці, планування особистої стратегії навчання, раціональної організації свого часу, аналізу та інтерпретації результатів наукових досліджень.

Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам:

1. Вивчення лекційного матеріалу.
2. Підготовка до семінарських та практичних занять.
3. Виконання домашніх завдань.
4. Опрацювання та вивчення рекомендованої літератури.
5. Робота з інформаційними ресурсами.
6. Пошукова і дослідницька робота.
7. Підготовка тез і статей.
8. Самоконтроль та самодіагностика засвоєння змісту освіти.

Самостійна робота студентів передбачає опрацювання рекомендованої літератури та самостійного пошуку інформаційних джерел для вивчення питань за темами дисципліни, що рекомендуються для самостійного ознайомлення з метою поглиблення знань (табл. 8.1).

Таблиця 8.1

Перелік питань для самостійного опрацювання

Назва теми	Питання для самостійного опрацювання за модулями та темами	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади наукових досліджень			
<i>Тема 1. Теорія наукових досліджень</i>	1. Діалектика моделі людини в економічній системі. 2. Сукупний творчий працівник. Принципи і порядок створення творчого наукового колективу	4	Основна: [1 – 3; 7]. Додаткова: [13; 15]. Інформаційні ресурси: [21; 22]
<i>Тема 2. Базові категорії та поняття наукового дослідження</i>	1. Узагальнення матеріалів з визначення понять і категорій за словниками, монографіями, науковими статтями у фахових наукових виданнях. 2. Аналіз і вибір методів уточнення понять і розроблення терміносистеми дослідження. 3. Попередній аналіз і вибір форм результатів наукового дослідження	8	Основна: [1; 8; 9; 11]. Додаткова: [12]. Інформаційні ресурси: [21; 22]

1	2	3	4
Тема 3. Порядок проведення наукового дослідження	1. Визначення стратегії і етапів наукового дослідження. 2. Когнітивна карта дослідження.	8	Основна: [2; 6; 7]. Додаткова: [14; 15; 19]. Інформаційні ресурси: [21; 22]
Тема 4. Апробація результатів наукового дослідження	1. Аналіз і вибір способу візуального подання результатів дослідження. 2. Комплектування і пілотна апробація документів для збору інформації 3. Підготовка до обміну технологіями наукових досліджень із колегами	8	Основна: [2; 5; 7]. Додаткова: [15; 17]. Інформаційні ресурси: [21; 22]
Змістовий модуль 2. Прикладні аспекти наукових досліджень			
Тема 5. Інструментарій наукового дослідження	1. Принципи якісно-кількісного вимірювання предмета дослідження. 2. Оцінка, діагностика, аналіз, моніторинг. 3. Узагальнюючі, комплексні показники. 4. Вибір способів і технологій отримання системи показників. 5. Статистичні моделі	8	Основна: [3; 10]. Додаткова: [15]. Інформаційні ресурси: [21; 22]
Тема 6. Організація наукового дослідження	1. Підготовка та формування етапів організації наукових досліджень. 2. Вибір проблеми та вимоги до теми дослідження. 3. Конкретизація проблеми дослідження.	8	Основна: [2; 6; 7]. Додаткова: [14; 15; 19]. Інформаційні ресурси: [21; 22]
Тема 7. Організація та проведення наукового дослідження	1. Основи методики планування наукового дослідження. 2. Застосування системного підходу в наукових дослідженнях. 3. Правила оформлення результатів наукових досліджень.	8	Основна: [2; 6; 7]. Додаткова: [14; 15; 19]. Інформаційні ресурси: [21; 22]
Тема 8. Інформаційне забезпечення наукових досліджень	1. Можливості й обмеженість сучасних інформаційних технологій. 2. Дипломна робота як кваліфікаційне дослідження. 3. Наукова публікація як представлення результатів наукового дослідження.	8	Основна: [1 – 3; 10; 11]. Додаткова: [13; 15]. Інформаційні ресурси: [21; 22]
Тема 9. Інструментарій інформаційного забезпечення наукового дослідження	1. Пошук наукової інформації та проблема інтерпретації даних. 2. Структура та призначення наукових документів. 3. Методика підготовки й оформлення публікацій	4	Основна: [1 – 3; 10; 11]. Додаткова: [13; 15]. Інформаційні ресурси: [21; 22]
Усього годин		64	

8.1. Контрольні запитання для самодіагностики

Змістовний модуль 1. Теоретичні засади наукових досліджень

1. Охарактеризуйте зміст поняття "наукова теорія" і порядок її формування.
2. Виникнення та еволюція науки. Система наукових знань.
3. Теорія. Поняття. Методи. Принципи науки.
4. Наукова діяльність. Види наукової діяльності. Історичні етапи науки.
5. Характерні особливості науки доби глобалізації.
6. Дайте визначення поняття "методологія".
7. Методологічні принципи науки.
8. Охарактеризуйте роль і значення наукових досліджень у роботі сучасних спеціалістів.
9. Розкрийте зміст загальнонаукових методів дослідження та їх призначення.
10. Дайте визначення змісту поняття "проблема наукового дослідження".
11. Поясніть, у чому полягає різниця між науковою проблемою та науковим завданням?
12. Визначте, яким є призначення гіпотез у наукових дослідженнях економіки?
13. Визначте, у чому полягає самоорганізація праці наукового дослідника?
14. Визначення мети, завдань, об'єкта і предмета дослідження.
15. Наукова ідея, науковий пошук. Наукові гіпотези та концепції.
16. Постановка наукової проблеми.
17. Сутність теорії. Її роль у науковому дослідженні.
18. Наукові факти. Їх роль у науковому дослідженні.
19. Поняття парадигми та культуродигми.
20. Системний підхід у сучасній методології науки.
21. Синергетика як нова парадигма методології науки.
22. Комп'ютеризація науки, її проблеми та наслідки.

Змістовний модуль 2. Прикладні аспекти наукових досліджень

1. Типологія методів наукового дослідження.
2. Види та ознаки наукового дослідження.
3. Фундаментальні наукові дослідження.
4. Прикладні наукові дослідження.

5. Процеси наукового дослідження.
6. Назвіть типові етапи наукового дослідження.
7. Поясніть, у чому полягає робота з інформаційним забезпеченням наукового дослідження.
8. Поясніть, у чому полягають об'єктивні передумови розвитку міждисциплінарних досліджень?
9. Перелічіть основні складові програми конкретного економічного дослідження.
10. Назвіть типи емпіричних досліджень.
11. Охарактеризуйте значення експертного опитування.
12. Поясніть, у чому полягає процедура операціоналізації.
13. Порівняйте інструментарій збирання первинної інформації.
14. Охарактеризуйте основні вимоги до анкет.
15. Охарактеризуйте технологію оброблення анкет.
16. Охарактеризуйте порядок статистичного аналізу даних анкет за допомогою шкал.
17. Перелічіть та порівняйте види шкал.
18. Охарактеризуйте сутність аналізу одновимірних розподілів даних.
19. Розкрийте зміст факторного і кластерного аналізу.
20. Розкрийте різницю між поняттями "науковий результат" та "новий науковий результат".
21. Визначте порядок написання тез наукових доповідей і статей.
22. Охарактеризуйте порядок і форми впровадження результатів.
23. Наукове пізнання і моделювання. Модель як метод описування системи.
24. Монографічний метод дослідження.
25. Основні форми висновків: індукція, дедукція, аналогія.
26. Метод системного аналізу.
27. Пошук, накопичення та обробка наукової інформації.
28. Джерела первинної та вторинної інформації.
29. Статистичні методи дослідження.
30. Характеристика масиву інформаційних матеріалів.
31. Пошук інформації в процесі наукової роботи.
32. Етапи інформаційного пошуку.
33. Визначення теми інформаційного пошуку, його хронологічних, мовних та географічних меж.
34. Джерела пошуку інформації, їх класифікація.
35. Пошук бібліографічної інформації в каталогах і картотеках.
36. Формалізований та неформалізований методи аналізу

9. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативну роботу здійснюють за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль, тощо.

Формами організації індивідуально-консультативної роботи є:

а) за засвоєнням теоретичного матеріалу:

консультації: індивідуальні (запитання – відповідь), групові (розгляд типових прикладів – ситуацій);

б) за засвоєнням практичного матеріалу:

консультації індивідуальні та групові;

в) для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу:

індивідуальне здавання виконаних робіт;

захист самостійних індивідуальних та групових завдань;

доповіді для виступу на науковому семінарі, конференції.

Зміст індивідуально-консультативної роботи наведено в табл. 9.1.

Таблиця 9.1

Зміст індивідуально-консультативної роботи

Засвоєння змісту освіти	Зміст консультативної роботи	
	індивідуальна	групова
Теоретична підготовка (засвоєння знань)	Запитання – відповідь стосовно проблемних питань теоретичного матеріалу дисципліни; методу та методики виконання дослідної роботи	Розгляд типових прикладів – ситуацій, практики впровадження та використання теоретичних знань на практиці
Практична підготовка (засвоєння способів діяльності)	Розгляд практичних завдань, стосовно яких виникли запитання	Розгляд практичних ситуацій, рольових ігор, які потребують колективного обговорення та ухвалення рішень
Засвоєння способів творчої діяльності	Наукове консультування щодо написання наукових публікацій, участі в науково-практичних та науково-методичних заходах	Наукове консультування щодо самостійного розроблення та проведення семінарських занять, ділових ігор, тренінгів

10. Методи навчання

Під час викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачено застосування наступних форм, методів та технологій: проблемні лекції, робота в малих групах, мозкові атаки, презентації та ін.

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни наведено в табл. 10.1.

Таблиця 10.1

Форми, методи, технології активізації процесу навчання

Назва теми	Форми, методи, технології активізації процесу навчання	
	Лекції	Семінарські, практичні заняття
Змістовний модуль 1. Теоретичні засади наукових досліджень		
<i>Тема 1.</i> Теорія наукових досліджень	Проблемна лекція	Робота в малих групах принципи і порядок створення творчого наукового колективу
<i>Тема 2.</i> Базові категорії та поняття наукового дослідження	Лекція-діалог	Робота в малих групах аналіз і вибір методів уточнення понять і розроблення терміносистеми дослідження
<i>Тема 3.</i> Порядок проведення наукового дослідження	Лекція-дискусія	Мозкова атака – принципи якісно-кількісного вимірювання предмета дослідження
<i>Тема 4.</i> Апробація результатів наукового дослідження	Лекція-конференція	Комплектування і пілотна апробація документів для збору інформації
Змістовний модуль 2. Прикладні аспекти наукових досліджень		
<i>Тема 5.</i> Інструментарій наукового дослідження	Лекція-конференція	Дискусія на тему "Когнітивна карта дослідження"
<i>Тема 6.</i> Організація наукового дослідження	Проблемна лекція	Взаємне рецензування авторських наукових статей, анотацій, рефератів
<i>Тема 7.</i> Організація та проведення наукового дослідження	Лекція із застосуванням техніки зворотного зв'язку	Робота в малих групах, мета якої створення когнітивних схем наукового пізнання студентів
<i>Тема 8.</i> Інформаційне забезпечення наукових досліджень	Проблемна лекція	Робота в малих групах, мета якої застосування синергетичного підходу та інформаційно-комунікаційних технологій у науковому дослідженні студентів
<i>Тема 9.</i> Інструментарій інформаційного забезпечення наукового дослідження	Лекція-діалог	Презентація наукових результатів дослідження за методами формалізованого та неформалізованого методів дослідження документів

Проблемна лекція – лекція, у ході якої новий зміст освіти подається не у вигляді готової інформації, яку необхідно запам'ятати, а як невідоме, що необхідно "відкрити". Викладач створює проблемну ситуацію, спонукає студентів до пошуку її вирішення, шляхом вирішення протиріч, крок за кроком підводячи до мети.

Лекція-діалог (лекція із включенням бесіди) – діалог з аудиторією, форма залучення слухачів до навчального процесу, що передбачає безпосередній контакт з аудиторією. Дозволяє привернути увагу до найважливіших питань із теми, визначити темп викладу навчального матеріалу з урахуванням особливостей аудиторії.

Лекція-дискусія (лекція із включенням дискусійних питань) – лекція, у ході якої передбачається не тільки включення відповідей слухачів на питання викладача, а й організацію вільного обміну думками в інтервалах між логічними розділами.

Лекція-візуалізація – лекція, у ході якої передбачається подання форм наочності, які не лише доповнюють словесну інформацію, а й самі виступають носіями змістовної інформації (електронна презентація).

Мозкова атака – метод вирішення невідкладних завдань, сутність якого полягає у тому, щоб висловити якнайбільшу кількість ідей за дуже обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію.

Робота в групах – форма організації навчально-пізнавальної діяльності, яка використовується для вирішення складних проблем, що потребують колективного розуму і спільної роботи.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу, демонстрації нових продуктів діяльності та послуг.

11. Методи контролю

Система оцінювання сформованих компетентностей (див. табл. 2.1) у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи містять:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти залік, – 35 балів);

модульний контроль, що проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі заліку, відповідно до графіку навчального процесу.

Поточний контроль із цієї навчальної дисципліни проводять в таких формах:

активна робота на лекційних заняттях;

активна участь у виконанні практичних завдань;

активна участь у дискусії та презентації матеріалу на семінарських заняттях;

захист індивідуального та комплексного розрахункового завдання;

перевірка есе за заданою тематикою;

проведення поточного тестування;

проведення письмової контрольної роботи;

експрес-опитування;

проведення диктанту за лекційним матеріалом.

Модульний контроль із цієї навчальної дисципліни проводять у формі колоквиуму. **Колоквиум** – це форма перевірки й оцінювання знань студентів у системі освіти у вищих навчальних закладах. Проводиться як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача.

Підсумковий/семестровий контроль проводиться у формі заліку.

Семестрові екзамени – форма оцінки підсумкового засвоєння студентами теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни, що проводиться як контрольний захід.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів.

Оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;

ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

вміння поєднувати теорію з практикою під час розгляду виробничих ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і під час виступів в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки;

арифметична правильність виконання індивідуального та комплексного розрахункового завдання.

Максимально можливий бал за конкретним завданням ставиться за умови відповідності індивідуального завдання студента або його усної відповіді всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує кількість балів. Під час оцінювання індивідуальних завдань увагу також приділяють якості, самостійності та своєчасності подання виконаних завдань викладачу, згідно з графіком навчального процесу. Якщо якась із вимог не буде виконана, то бали будуть знижені.

Поточний тестовий контроль проводиться 2 рази за семестр. Тест включає запитання одиничного і множинного вибору щодо перевірки знань основних категорій навчальної дисципліни.

Письмова контрольна робота проводиться 2 рази за семестр та включає практичні завдання різного рівня складності відповідно до тем змістового модуля.

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів. Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та оброблення, самореалізація на практичних та семінарських заняттях.

Критеріями оцінювання есе є:

здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань;

вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання;

застосування аналітичних підходів;

якість і чіткість викладення міркувань;

логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми;

самостійність виконання роботи;

грамотність подачі матеріалу;
використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ;
оформлення роботи.

Критерії оцінювання індивідуального навчально-дослідного завдання.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання оцінюється за такими критеріями:

- 1) самостійність виконання;
- 2) логічність та послідовність викладення матеріалу;
- 3) повнота розкриття теми (проблемної ситуації чи практичного завдання);
- 4) обґрунтованість висновків;
- 5) використання статистичної інформації та додаткових літературних джерел;
- 6) наявність конкретних пропозицій;
- 7) якість оформлення.

Порядок підсумкового контролю з навчальної дисципліни. *Модульний контроль* із цієї навчальної дисципліни проводять у формі колоквіуму. *Колоквіум* – це форма перевірки й оцінювання знань студентів у системі освіти у вищих навчальних закладах. Колоквіум проводять 2 рази за семестр та включає практичні завдання різного рівня складності відповідно до тем змістового модуля.

Таким чином, після вивчення тем 1 – 5 студенти денної форми навчання виконують завдання до колоквіуму 1. Відповідно, після вивчення тем 6 – 10 – завдання до колоквіуму 2.

Завдання до колоквіуму містить 1 стереотипне, 1 діагностичне та 2 евристичних завдання.

Зразок колоквіуму до змістового модуля 1

Колоквіум з навчальної дисципліни "Основи наукових досліджень"

1. Стереотипне завдання (2 бали).

Дайте загальну характеристику гіпотези й розпишіть етапи її розроблення.

2. Діагностичне завдання (3 бали).

Фактуалізм і теоретизм як дві крайні тенденції в розумінні факту в сучасній методології. Яка з двох точок зору вам близька, обґрунтуйте відповідь.

3. Евристичне завдання (2 бали).

Охарактеризуйте особливості розвитку економічних методів в економічних дослідженнях, наведіть приклад сучасного економічного експерименту в економіці.

4. Евристичне завдання (3 бали).

Зобразити схематично систему предметної області дослідження.

Колоквіум складається з 4 завдань, кожне з яких оцінюється окремо. Максимальна сума балів за всіма завданнями дорівнює 10 балам.

За перше стереотипне завдання, за умови його виконання правильно та повно, студент може отримати від 1 до 2 балів:

2 бали – студент дає загальну характеристику гіпотези як форми наукового пізнання, розкриває етапи її розроблення, але припускається деяких помилок;

1 бал – студент володіє матеріалом на елементарному рівні засвоєння, викладає матеріал уривчастими реченнями, визначає загальну характеристику гіпотези.

За друге діагностичне завдання, за умови його виконання, правильно та повно, студент може отримати від 1 до 3 балів:

3 бали – студент дає повну характеристику актуалізму і теоретизму як двох тенденцій у розумінні факту в сучасній методології, розглядає їх на діалектичному рівні, повно аналізує і порівнює їх, обґрунтовує свою точку зору. Усвідомлено користується додатковою інформацією. Його відповідь у цілому правильна, логічна і достатньо обґрунтована;

2 бали – студент самостійно з розумінням дає характеристику актуалізму і теоретизму як двох тенденцій в розумінні факту в сучасній методології, обґрунтовує свою точку зору. Усвідомлено користується додатковою інформацією. Відповідь у цілому правильна, логічна, але припускаються деякі незначні помилки;

1 бал – студент самостійно з розумінням дає характеристику актуалізму і теоретизму як двох тенденцій в розумінні факту в сучасній методології, висловлює свою точку зору. Користується додатковою інформацією. Його відповідь у цілому правильна, але містить неточності і недостатньо обґрунтована.

За третє евристичне завдання студент отримує:

2 бали – якщо відповідь була повною та обґрунтованою.

За евристичне четверте завдання студент може отримати 3 бали. Студент отримує найвищий бал, якщо студент із достатнім рівнем розуміння відтворює загальну характеристику предметної області досліджен-

ня, обґрунтовує її та аналізує, надає її чітку графічну інтерпретацію, припускається незначних помилок. У разі неповної відповіді, якщо студент без достатнього розуміння відтворює на рівні запам'ятовування загальну характеристику предметної області дослідження, але стикається зі значними труднощами під час її аналізу та графічному поданні ставлять 1 бал.

Підсумкова оцінка з дисципліни розраховується як сума всіх балів, що отримав студент за аудиторну та самостійну роботу протягом семестру. Підсумковий/семестровий контроль проводять у формі заліку.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей студентів денної форми навчання наведена в табл. 12.1.

Таблица 12.1

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей

Професійні компетентності	Навчальний тиждень	Години	Форми навчання		Оцінка рівня сформованості компетентностей			
			Форми контролю	Макс. бал				
1	2	3	4		5	6		
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади наукових досліджень								
Знання вміння та навички щодо сутності теорії наукових досліджень	Здатність аналізувати особливості предмету наукового дослідження	1 – 2	Ауд.	2	Лекція	Тема 1. Теорія наукових досліджень	Робота на лекції	1
				2	Практичне заняття	Практичне завдання "Визначення етичних принципів науки"	Активна участь у виконанні практичних завдань	1
			СРС	2	Практичне заняття	Практичне завдання "Вивчення базових категорій наукових економічних досліджень"	Аудиторна групова робота	1
							Доповідь	2
		4		Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел на задану тематику. Написання звіту та презентації	Перевірка домашніх завдань, усне опитування за вивченим матеріалом	–	

1	2	3	4		5	6	
	3 – 4	Ауд.	2	Лекція	Тема 2. Базові категорії та поняття наукового дослідження	Робота на лекції	1
			2	Практичне заняття	Практичне завдання "Обґрунтування понятійно-категоріальної схеми наукового дослідження"	Аудиторна групова робота	1
						Доповідь	3
		2	Практичне заняття	Практичне завдання "Побудова понятійно-категоріальної схеми наукового дослідження"	Аудиторна групова робота	1	
					Презентація	5	
		СРС	8	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел на задану тематику; виконання практичних завдань, підготовка до презентації	Перевірка домашніх завдань	–
Здатність організувати наукове дослідження та його апробацію	5 – 6	Ауд.	2	Лекція	Тема 3. Порядок проведення наукового дослідження	Активна робота на парі	1
			2	Практичне заняття	Практичне завдання "Дослідження особливостей технології наукової роботи"	Аудиторна групова робота	1
						Експрес-опитування	2
		2	Практичне заняття	Практичне завдання "Побудова карти тайм-менеджменту з організації наукової роботи"	Аудиторна групова робота	1	
		СРС	8	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел на задану тематику; виконання практичних завдань, підготовка до презентації	Перевірка домашніх завдань	–
	7 – 8	Ауд.	2	Лекція	Тема 4. Апробація результатів наукового дослідження	Активна робота на парі	1
			2	Практичне заняття	Практичне завдання "Підготовка результатів наукового дослідження"	Індивідуальні опитування	2
						Аудиторна групова робота	1
			2	Практичне заняття	Побудова макету доповіді за результатами наукового дослідження". Колоквіум за модулем 1	Аудиторна групова робота	1
					Колоквіум	10	
		СРС	8	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел на задану тематику; виконання практичних завдань, підготовка до презентації	Перевірка домашніх завдань	–

1	2	3	4		5	6		
Змістовий модуль 2. Прикладні аспекти наукових досліджень								
Знання, вміння та навички щодо реалізації наукового дослідження	Здатність використовувати інструменти наукового дослідження	9	Ауд.	2	Лекція Тема 5. Інструментарій наукового дослідження	Активна робота на парі	1	
			Ауд.	2	Практичне заняття	Практичне завдання "Реалізація системного підходу до предмету наукового дослідження"	Аудиторна групова робота	1
							Презентація	5
			СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел на задану тематику	Перевірка домашніх завдань	–
	Здатність організувати наукове дослідження	11 – 13	Ауд.	2	Лекція Тема 6. Організація наукового дослідження	Аудиторна групова робота	1	
			Ауд.	2	Практичне заняття	Практичне завдання "Принципи та методи побудови алгоритму проведення наукового дослідження"	Активна робота на парі	1
							Доповідь	3
			СРС	9	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел на задану тематику	Перевірка домашніх завдань	–
		11 – 13	Ауд.	2	Лекція Тема 7. Організація та проведення наукового дослідження	Аудиторна групова робота	1	
			Ауд.	2	Практичне заняття	Практичне завдання "Розроблення алгоритму організації та проведення наукового дослідження"	Доповідь	1
			СРС	10	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел на задану тематику	Перевірка домашніх завдань	–
	Здатність забезпечити інформацією наукове дослідження	15 – 17	Ауд.	2	Лекція Тема 8. Інформаційне забезпечення наукових досліджень	Аудиторна групова робота	1	
			Ауд.	2	Практичне заняття	Практичне завдання "Принципи та методи інформаційного забезпечення наукового дослідження"	Експрес-опитування	2
			СРС	5	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел на задану тематику	Перевірка домашніх завдань	–
			Ауд.	2	Лекція Тема 9. Інструментарій інформаційного забезпечення наукового дослідження	Аудиторна групова робота	1	
			Ауд.	2	Практичне заняття	Практичне завдання "Реалізація навичок опрацювання інформаційного забезпечення наукового дослідження"	Активна робота на парі	1
							Колоквіум за змістовним модулем 2	Колоквіум
			СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел на задану тематику	Перевірка домашніх завдань	–

Закінчення табл. 12.1

1		2	3		4				5	6	
Сесія		20 – 22	Ауд.	2	Передекзаменаційна консультація	Вирішення практичних завдань на різні теми, що входять до підсумкового контролю. Захист ІЗ					13
				4	Залік	Виконання тестових завдань					
			СРС	5	Підготовка до екзамену	Повторення матеріалів змістовних модулів				Підсумковий контроль	23
Усього годин		108	Загальна максимальна кількість балів із дисципліни								100

Розподіл балів у межах тем змістових модулів наведено в табл. 12.2.

Таблиця 12.2

Розподіл балів за темами

Поточне тестування та самостійна робота									ІЗ	Підсумковий тест (залік)	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2					13	23	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9			
7	13	7	7	8	6	3	3	2			
Колоквіум				Колоквіум							
10				10							

Примітка. T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

Максимальну кількість балів, яку може накопичити студент протягом тижня за формами та методами навчання, наведено в табл. 12.3.

Розподіл балів за тижнями

Теми змістовного модуля			Лекції (присутність)	Практичні заняття (присутність)	Завдання за темами (робота на практичних заняттях)	Презентація	Індивідуальні опитування	Доповідь	Колоквіум	ІЗ	Залік	Усього	
ЗМ 1	Тема 1	1 тиждень	1	1	-	-	-	-	-	-	-	3	
		2 тиждень	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	4
	Тема 2	3 тиждень	1	1	-	-	-	3	-	-	-	-	6
		4 тиждень	-	1	-	5	-	-	-	-	-	-	7
	Тема 3	5 тиждень	1	1	-	-	2	-	-	-	-	-	5
		6 тиждень	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Тема 4	7 тиждень	1	1	-	-	2	-	-	-	-	-	5
		8 тиждень	-	1	-	-	-	-	-	10	-	-	12
ЗМ 2	Тема 5	9 тиждень	1	1	-	5	-	-	-	-	-	8	
	Тема 6	11 тиждень	1	1	-	-	-	3	-	-	-	6	
	Тема 7	13 тиждень	1	1	-	-	-	-	-	-	-	3	
	Тема 8	15 тиждень	1	1	-	-	-	-	-	-	-	3	
	Тема 9	17 тиждень	1	1	-	-	-	-	10	-	-	13	
Контроль		20 – 22 тижні	-	-	-	-	-	-	-	13	23	23	
Усього			9	13	2	10	4	6	20,0	13	23	100	

Підсумкову оцінку з навчальної дисципліни визначають відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 12.4).

Таблиця 12.4

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану студента та іншої академічної документації.

13. Рекомендована література

13.1. Основна

1. Баскаков А. Я. Методология научного исследования / А. Я. Баскаков, И. В. Туленков. – Москва : МАУП, 2004. – 215 с.
2. Білуха М. Т. Методологія наукових досліджень : підручник / М. Т. Білуха. – Київ: АБУ, 2002. – 480 с.
3. Завьялова М. П. Методы научного исследования / М. П. Завьялова. – Томск : ТПУ, 2007. – 215 с.
4. Ковалев А. И. Прологомены к методам научным исследований : учеб. пособ. / А. И. Ковалев. – Харків: ВИД "ИНЖЕК", 2005. – 312 с.
5. Крушельницька О. В. Методологія наукових досліджень : навч. посібн. / О. В. Крушельницька. – Київ: Кондор, 2003. – 192 с.
6. Панковская П. Я. Методология научных исследований : курс лекций / П. Я. Панковская. – Минск : ООО "Информпресс", 2002. – 176 с.
7. Пушкар О. І. Основи наукових досліджень : конспект лекцій для студентів спеціальності 7.050209 усіх форм навчання / О. І. Пушкар, О. А. Єрмоленко. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2005. – 88 с.
8. Романчиков В. І. Основи наукових досліджень : навч. посібн. / В. І. Романчиков. – Київ : ІЗМН, 1997. – 244 с.
9. Рузавин Г. И. Методология научного исследования : учеб. пособ. для вузов / Г. И. Рузавин. – Москва: ЮНИТ-ДАНА, 1999. – 317 с.
10. Сопко В. В. Основы научных исследований : учеб. пособ. / В. В. Сопко. – Киев : УМК ВО, 1990. – 148 с.
11. Стеченко Д. М. Методологія наукових досліджень : підручник / Д. М. Стеченко, О. С. Чмир. – Київ : Знання, 2005. – 309 с.

13.2. Додаткова

12. Абрамов В. І. Методологія системного підходу та наукових досліджень (дослідницькі та інноваційні процеси в державній службі) : навч.-метод. посібн. для самост. вивч. дисц. / В. І. Абрамов, В. Х. Арутюнов. – Київ : КНЕУ, 2005. – 178 с.

13. Бор М. З. Основы экономических исследований: логика, методология, организация, методика / М. З. Бор. – Москва : Дело, 1998. – 206 с.
14. Диалектика и системный анализ / под ред. Д. М. Гвишиани. – Москва : Диалектика, 1993. – 336 с.
15. Дороніна М. С. Технологія соціально-економічних наукових досліджень (схеми і приклади) : навч. посібн. / М. С. Дороніна. – 3-є вид., випр. і доп. – Харків : ВД "ІНЖЕК", 2007. – 120 с.
16. Кун Т. Структура научных революций / Т. Кун. – Москва : Прогресс, 1975. – 288 с.
17. Перегудов Ф. И. Введение в системный анализ / Ф. И. Перегудов, Ф. П. Тарасенко. – Москва : Наука, 1989. – 368 с.
18. Поппер К. Логика и рост научного знания / К. Поппер. – Москва : Мысль, 1983. – 606 с.
19. Пуанкаре А. О науке / А. Пуанкаре. – Москва : Наука, 1983. – 560 с.
20. Фейерабенд П. Избранные труды по методологии науки / П. Фейерабенд. – Москва : Наука, 1986. – 544 с.

13.3. Інформаційні ресурси

21. Українські реферати – Режим доступу: <http://www.refine.org.ua/pageid-4859-1.html>.
22. Філософський факультет Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – Режим доступу: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/UKR/courses/rob-pr/kostev-geol.htm>

Додатки

Додаток А
Таблиця А.1

Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни "Основи наукових досліджень" за Національною рамкою кваліфікацій України

Складові компетентності, яка формується в рамках теми	Мінімальний досвід	Знання	Вміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Теорія наукових досліджень					
41 Розуміти особливості економічних наукових досліджень, їх етичність	Сутність понять наука, етика наука, економічна наука. Класифікація наук	Знання емпіричного і теоретичного рівня наукового мислення; структури наукового знання характеристик наукових етичних та неетичних досліджень, моральних принципів наукової діяльності	Використовувати Міждисциплінарний підхід в науковому дослідженні	Презентувати мотиви наукового дослідження в аспекті моральних принципів наукової діяльності	Відповідальність за використання міждисциплінарного підходу, соціальна відповідальність за результати наукових дослідження
Тема 2. Базові категорії та поняття наукового дослідження					
Визначати категоріально-понятійний базис наукового дослідження	Зміст та сутність понять "концепція" і "картина світу", "методологія", "метод", "методика", Сутність та основні види гіпотез	Знання діалектичного взаємозв'язку змісту понять та категорій, принципів формування концепції, класифікації наукових методів та методик та їх взаємозв'язок	Формувати "картину світу"; "концепції" за формою й змістом, формулювати гіпотези	Презентувати результати визначення категоріально-понятійного базису наукового дослідження, гіпотез та концепції наукового дослідження	Відповідальність за формулювання гіпотези та концепції наукового-дослідження

1	2	3	4	5	6
Тема 3. Порядок проведення наукового дослідження					
Реалізовувати Технологію Наукового дослідження	Поняття, функції та структура програми соціально-економічного дослідження	Знання видів кваліфікаційних робіт та їх структурних елементів	Здійснювати вибір теми наукового дослідження, складати графік реалізації наукового дослідження	Формувати комунікацію в науковому співтоваристві із науковим керівником, експертами та колегами	Відповідальність за визначення теми наукового дослідження, дотримання графіка його виконання та правил оформлення
Тема 4. Апробація результатів наукового дослідження					
Презентувати результати наукового дослідження	Цілі, принципи та методи самопрезентації науковця та презентації результатів наукового дослідження	Знання про поняття науковий імідж, "Демонстраційний матеріал", "доповідь результатів дослідження"	Використовувати графічний метод в візуалізації результатів дослідження, підготувати доповідь про результати дослідження	Публічно виступати з доповіддю про результати дослідження	Відповідальність за презентацію результатів наукового дослідження
Тема 5. Інструментарій наукового дослідження					
Використовувати інструментарій наукового дослідження	Загальнологічні методи досліджень, Науково-методологічні підходи, Спеціальні методи науково-практичного дослідження	Знання про методи емпіричного дослідження та методи теоретичного пізнання, системний підхід, рефлексивний підхід, структурний підхід, метод аналізу продуктів діяльності. Контент аналіз. Соціально-економічне моделювання. Статистичний метод	Використовувати загальнологічні методи досліджень, науково-методологічні підходи, спеціальні методи науково-практичного дослідження	Використовувати колективні методи наукового дослідження, які пов'язані із комунікаціями	Відповідальність за відбір та використання інструментарію наукового дослідження

1	2	3	4	5	6
Тема 6. Організація наукового дослідження					
Організовувати науково-практичне дослідження	Етапи організації наукового дослідження. Форми організації науково-дослідної діяльності	Знання базових характеристик наукової проблеми, типів проблем, форми організації науково-дослідної діяльності, поняття "Цикл НДР"	Поставити наукову проблему, розробити технічне завдання; провести теоретичні і експериментальні дослідження; оформити результати НДР, написати наукову статтю	Комунікація між учасниками організаційного процесу науково-практичного дослідження	Відповідальність за організацію науково-практичного дослідження
Тема 7. Організація та проведення наукового дослідження					
Здатність розробляти алгоритм організації та проведення наукового дослідження	Етапи проведення наукового дослідження, методика планування наукового дослідження	Знання сутності та послідовності конкретизації проблеми дослідження, види та форми планів проведення наукового дослідження	Вміння застосовувати системний підхід в наукових дослідженнях	Випереджальне відображення та презентація результатів наукового дослідження	Відповідальність за дотримання плану та етапів проведення наукового дослідження
Тема 8. Інформаційне забезпечення науково-практичних досліджень					
Інформаційно забезпечувати науково-практичні дослідження	Види інформаційного забезпечення науково-практичних досліджень	Знання поняття "Бібліографічна інформація", "звітність". Види бібліографічної інформації, види звітності. Визначення та склад національної системи науково-технічної інформації	Використовувати різноманітні види інформаційного забезпечення науково-практичних досліджень	Комунікація в процесі інформаційного забезпечення науково-практичних досліджень	Відповідальність за інформаційне забезпечення та використання інформаційних та комунікаційних технологій у науковому дослідженні

1	2	3	4	5	6
Тема 9. Інструментарій інформаційного забезпечення наукового дослідження					
Здатність до опрацювання та застосування інструментарію інформаційного забезпечення наукового дослідження	Види та типи інструментів інформаційного забезпечення наукового дослідження, принципи збору інформаційного матеріалу	Знання критеріїв якості інформації в науковому дослідженні, типів інформаційних ресурсів та призначення наукових документів, складових процесу накопичення та оброблення наукової інформації	Вміти класифікувати наукові документи та виокремлювати відповідний інструментарій інформаційного забезпечення, розробляти та перевіряти робочу гіпотезу, надавати інформаційний супровід наукового дослідження	Презентувати результати застосування інструментарію інформаційного забезпечення наукового дослідження	Відповідальність за релевантність інформації та інструментарію інформаційного забезпечення під час проведення наукового дослідження

Зміст

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	5
3. Програма навчальної дисципліни	8
4. Структура навчальної дисципліни.....	12
5. Теми та плани семінарських занять.....	14
6. Теми практичних занять	15
6.1. Приклади типових практичних завдань за темами.....	17
7. Індивідуальне завдання.....	20
7.1. Тематика індивідуального завдання	21
8. Самостійна робота.....	22
8.1. Контрольні запитання для самодіагностики	25
9. Індивідуально-консультативна робота	27
10. Методи навчання	28
11. Методи контролю	29
12. Розподіл балів, які отримують студенти	34
13. Рекомендована література.....	39
13.1. Основна	39
13.2. Додаткова	39
13.3. Інформаційні ресурси.....	40
Додатки.....	41

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

**Робоча програма
для студентів спеціальності 242 "Туризм"
першого (бакалаврського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладач **Сущенко** Олена Анатоліївна

Відповідальний за видання *О. А. Сущенко*

Редактор *О. В. Анацька*

Коректор *О. В. Анацька*

План 2017 р. Поз. № 188 ЕВ. Обсяг 46 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*